

**ΤΜΗΜΑ Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και
Εκπαιδευτικού Υλικού**

Επιστημονική Μονάδα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

**Επιστημονική Μονάδα Ανθρωπιστικών και
Κοινωνικών Επιστημών**

Πληροφορίες: Δημήτριος Ζυμπίδης, Χριστίνα Γκορτσά,
Πολυξένη Μπίλλα
Email: dzimpidis@iep.edu.gr, ch.gortsa@iep.edu.gr,
rmpilla@iep.edu.gr
Τηλ.: 213 1335 302, 309, 351

**Θέμα: Απάντηση στην Ερώτηση με αρ. πρωτ. 5126/13-06-2024, η οποία κατατέθηκε στη
Βουλή των Ελλήνων από δεκαοκτώ (18) Βουλευτές του κόμματος «ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική
Συμμαχία», προς τον κ. Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, με θέμα
«Σχετικά με την εκμάθηση της Ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού στα σχολεία».**

Σχετ.: Το από 17-06-2024 ηλεκτρονικό μήνυμα του Αυτοτελούς Τμήματος Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. (Α.Π. Ι.Ε.Π.: 4836/17-06-2024)

Βάσει εισήγησης του κ. Αθανασίου Γιαννίκα, Συμβούλου Α΄ του Ι.Ε.Π., και του κ. Μιχαήλ
Μπατά, Συμβούλου Β΄ του Ι.Ε.Π.

Σε απάντηση του ανωτέρω σχετικού και βάσει των αρμοδιοτήτων και των επιμέρους
προδιαγραφών του Ι.Ε.Π., σας ενημερώνουμε για τα εξής:

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΩΤΗΣΗΣ

Οι βουλευτές του κόμματος «ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία» κ.κ. Θρασκιά Ουρανία (Ράνια), Αυλωνίτης Αλέξανδρος-Χρήστος, Βέττα Καλλιόπη, Δούρου Ειρήνη (Ρένα), Ζαμπάρας Μιλτιάδης, Ηλιόπουλος Όθων, Κασιμάτη Νίνα, Κόκαλης Βασίλειος, Κοντοτόλη Μαρίνα, Λινού Αθηνά, Μάλαμα Κυριακή, Μπάρκας Κωνσταντίνος, Παπαηλιού Γεώργιος, Παππάς Πέτρος, Πούλου Παναγιού, Σαρακιώτης Ιωάννης, Χρηστίδου Ραλλία και Ψυχογιός Γεώργιος με Ερώτηση προς τον Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, που έχει ως θέμα «Σχετικά με την εκμάθηση της Ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού στα σχολεία», σημειώνουν ότι «η περίοδος της γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού είναι από τις πιο μελανές σελίδες της ελληνικής και της παγκόσμιας Ιστορίας [...], που σηματοδοτήθηκε από την άνοδο των Νεότουρκων, τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, την κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, την εξόντωση που υπέστη ο Ελληνισμός και άλλοι μη μουσουλμανικοί πληθυσμοί» και «οδήγησε στον θάνατο και τον ξεριζωμό ενός σημαντικού κομματιού του Ελληνισμού με μακράιωνη και πλούσια ιστορία». Επιπλέον,

επισημαίνουν πως «όσοι κατάφεραν να διασωθούν, εγκαταλείποντας τις πατρογονικές τους εστίες, και έφτασαν ως πρόσφυγες από τον Πόντο στην χώρα μας, παρά τις μεγάλες δυσκολίες που αντιμετώπισαν και συχνά την απαξίωση που εισέπραξαν, όχι απλά κατάφεραν να επιβιώσουν αλλά συνέβαλαν καθοριστικά στην οικονομική, πολιτική, πολιτιστική και πνευματική εξέλιξη της Ελλάδας και, κυρίως, στη διαμόρφωση της συλλογικής μας ταυτότητας». Επίσης, υπενθυμίζουν ότι «η Βουλή των Ελλήνων, ως ελάχιστο και αυτονόητο χρέος, με δύο αποφάσεις της, τον Φεβρουάριο του 1994 και τον Οκτώβριο του 1998, ανακήρυξε τη 19η Μαΐου (ημέρα αποβίβασης του Μουσταφά Κεμάλ στην Αμισό) ως Ημέρα Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου και, αντιστοίχως, τη 14η Σεπτεμβρίου (ημέρα κατάληψης της Σμύρνης από τον τουρκικό στρατό) ως Ημέρα Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικράς Ασίας από το τουρκικό κράτος». Ωστόσο, θεωρούν ότι «οι Ημέρες Μνήμης δεν αρκούν», ότι «η Πολιτεία οφείλει να μεριμνά έμπρακτα για την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης» και υποστηρίζουν πως «τόσο τα σχολικά βιβλία της Ιστορίας ειδικά αλλά και τα Προγράμματα Σπουδών γενικά, σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, συμπεριλαμβάνουν ελάχιστα ή/και αποσπασματικά την Ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού, τη στιγμή που το σχολείο διαδραματίζει τον πλέον κυρίαρχο ρόλο στη διαχείριση του ιστορικού παρελθόντος».

Με βάση τα παραπάνω **ερωτούν** τον κύριο Υπουργό: 1. Προτίθεται να μεριμνήσει για την ενίσχυση της διδασκαλίας της Ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού στα σχολικά εγχειρίδια όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων; 2. Με ποιους άλλους τρόπους θα διασφαλίσει τη δημιουργική εκμάθηση της ποντιακής Ιστορίας και κληρονομιάς στα σχολεία της χώρας;

Β. ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ως προς το **πρώτο ερώτημα** των βουλευτών του κόμματος **«ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία»**, που αφορά στην ενίσχυση της διδασκαλίας της Ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού στα σχολικά εγχειρίδια όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Στα ισχύοντα διδακτικά βιβλία Ιστορίας της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης γίνονται συχνές αναφορές στην Ιστορία των Ελλήνων του Πόντου. Μάλιστα, αυτές συνοδεύονται από σχετικό εικονογραφικό υλικό και γραπτές πηγές που συνδράμουν στη σφαιρικότερη και βαθύτερη κατανόηση του θέματος.

Ειδικότερα, στο σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της Δ' Δημοτικού (2^η Ενότητα, Κεφάλαιο 5. Νέες αποικίες των Ελλήνων, σσ. 17-20), οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με την ιστορία του Πόντου στο πλαίσιο της πραγμάτευσης της αποικιακής εξάπλωσης των αρχαίων Ελλήνων και λαμβάνουν πληροφορίες για την ίδρυση των πρώτων ελληνικών αποικιών στα παράλια του Ευξείνου Πόντου, παρατηρώντας και τον σχετικό χάρτη.

Στο σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της Ε' Δημοτικού (ΣΤ'. Το Βυζάντιο παρακμάζει και υποκύπτει σε κατακτητές, 30β. Τα ελληνικά κράτη μετά την άλωση της Πόλης, σσ. 93-94) γίνεται αναφορά στην ίδρυση της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1204), ενώ τονίζεται η μακραίωνη παράδοση του ποντιακού ελληνισμού, μέσω εικονογραφικού υλικού (στη σχετική εικόνα παρουσιάζονται στοιχεία του πολιτισμού των Ποντίων, όπως ο χορός και η μουσική). Στην

ίδια τάξη και συγκεκριμένα στο σχολικό εγχειρίδιο της Γεωγραφίας (Κεφάλαιο 46. Ο ελληνισμός της διασποράς, σσ. 150-152 και Κεφάλαιο 47. Το ελληνικό στοιχείο στις αρχαίες ελληνικές εστίες, σσ. 153-155), ο Πόντος συγκαταλέγεται μεταξύ των τόπων εξάπλωσης του ελληνισμού και δίδεται έμφαση στην ίδρυση των αποικιών του Ευξείνου Πόντου μέσω σχετικού παραθέματος («Ο ελληνισμός του Πόντου στην αρχαιότητα») και δύο χάρτες των αρχαίων ελληνικών εστίων της περιοχής.

Στο σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της ΣΤ΄ Δημοτικού (Ενότητα Δ΄, Κεφάλαιο 5. Η Θράκη, η Μικρά Ασία και ο Πόντος, ακμαία ελληνικά κέντρα, σσ. 166-169), ο Πόντος μνημονεύεται ως μια από τις περιοχές με ακμαίο ελληνικό πληθυσμό, που όμως δεν συμπεριλήφθηκε στο πρώτο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος (1830). Οι πληροφορίες του κεφαλαίου συνοδεύονται από σχετική πηγή («Αναφορά Βρετανού Υποπρόξενου στην Τραπεζούντα προς το βρετανικό Υπουργείο των Εξωτερικών. Τραπεζούντα, 10 Νοεμβρίου 1857»), βάσει της οποίας οι μαθητές/τριες καλούνται να απαντήσουν στο ερώτημα «για ποιους λόγους παρουσιάζονται Έλληνες του Πόντου να επιθυμούν να αποχωρήσουν από την πατρίδα τους;», καθώς και φωτογραφικό υλικό (Άποψη της Τραπεζούντας και του «Φροντιστηρίου Τραπεζούντας»). Στο ίδιο εγχειρίδιο (Ενότητα Ε΄, Κεφάλαιο 5. Η Μικρασιατική Εκστρατεία και η Καταστροφή, σσ. 194-199), η τύχη του ποντιακού ελληνισμού εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της Μικρασιατικής Εκστρατείας και Καταστροφής. Ειδικότερη αναφορά γίνεται στον συστηματικό διωγμό των Ελλήνων του Πόντου, που προσέλαβε διαστάσεις γενοκτονίας, ενώ μεταξύ του σχετικού φωτογραφικού υλικού εντοπίζεται και η φωτογραφία του Μητροπολίτη Τραπεζούντας, Χρύσανθου Φιλιππίδη.

Στο σχολικό εγχειρίδιο Θρησκευτικών της Στ΄ Δημοτικού (Θεματική ενότητα 6, Μνημεία και τόποι λατρείας: αποτυπώσεις της πίστης), αναφέρεται Η Παναγία Σουμελά στο Βέρμιο, ως Νέα Παναγία Σουμελά.

Στο σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της Α΄ Γυμνασίου (Κεφάλαιο Δ΄, 1. Αποικιακή εξάπλωση, σσ. 42-44) περιγράφονται οι μετακινήσεις των Ελλήνων προς τις ακτές της Μεσογείου και του Ευξείνου Πόντου. Από την περιγραφή αυτή και με τη βοήθεια σχετικού χάρτη που τη συνοδεύει, οι μαθητές/τριες μπορούν να αντιληφθούν την ελληνική παρουσία στην περιοχή του Πόντου από τα αρχαία χρόνια.

Από το σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της Β΄ Γυμνασίου (Κεφάλαιο Τέταρτο, II. Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για το Βυζάντιο, 2. Η περίοδος της Λατινοκρατίας και τα ελληνικά κράτη, σσ. 62-64), οι μαθητές/τριες λαμβάνουν πληροφορίες για την ίδρυση της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1204), αντλούν στοιχεία γι' αυτήν από πηγή του βιβλίου [«Το κράτος της Τραπεζούντας κατά τον μαροκινό γεωγράφο Ουμάρι (μέσα 14^{ου} αι.)»], η οποία συνοδεύεται από σχετική ερώτηση («Πού οφειλόταν η ευημερία και η δύναμη του κράτους της Τραπεζούντας;») και καλούνται να εντοπίσουν στον χάρτη της ενότητας τη θέση και την έκταση του συγκεκριμένου κράτους.

Στο σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της Γ΄ Γυμνασίου (Ενότητα 36. Ο ελληνισμός της δυτικής Μικράς Ασίας και του Πόντου, σσ. 102-103) δίνονται πληροφορίες για την οικονομική και πνευματική ανάπτυξη των ελληνικών κοινοτήτων του Πόντου, τις διώξεις που υπέστησαν από τους Τούρκους πριν τη Μικρασιατική Καταστροφή, καθώς και για την προσπάθεια των

Ποντίων να επιτύχουν την ανεξαρτησία τους, που κατέληξε στη δημιουργία ενός ομόσπονδου ποντοαρμενικού κράτους. Επίσης, περιγράφεται η διάλυση του εν λόγω κράτους από τους κεμαλικούς (Ενότητα 37. Το τουρκικό εθνικό κίνημα, σσ. 104). Στο ίδιο βιβλίο αναπτύσσεται το θέμα της άφιξης, αποκατάστασης και ενσωμάτωσης των προσφύγων (μεταξύ αυτών και των Ποντίων) στην ελληνική κοινωνία (Ενότητα 44. Το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα κατά τον Μεσοπόλεμο, σσ. 121-122).

Στο σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της Α' τάξης Επαγγελματικού Λυκείου [Κεφάλαιο 5°, Δ'. Ο Μικρασιατικός Πόλεμος (1918-1923), σσ. 103-109] αναλύονται διεξοδικά τα γεγονότα της Μικρασιατικής Εκστρατείας και Καταστροφής, της Συνθήκης της Λωζάννης και της άφιξης των προσφύγων στην Ελλάδα. Εντός αυτού του πλαισίου, η πηγή του βιβλίου με τίτλο «Ποντιακός ελληνισμός» περιγράφει τη βίαιη εκδίωξη των Ποντίων από τις πατρογονικές εστίες τους.

Στο σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της Α' τάξης Γενικού Λυκείου [Ο δεύτερος αποικισμός (8^{ος}-6^{ος} αι. π.Χ.), σσ. 88-92] παρουσιάζεται η εξάπλωση των Ελλήνων στη Μεσόγειο και τον Εύξεινο Πόντο κατά την περίοδο του δεύτερου αποικισμού, ενώ παρέχεται σχετικός χάρτης, στον οποίο καταγράφονται, μεταξύ άλλων, τα ονόματα και οι θέσεις των ελληνικών αποικιών που ιδρύθηκαν εκείνη την εποχή στα παράλια του Ευξείνου Πόντου.

Στο σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της Β' τάξης Γενικού Λυκείου (Κεφάλαιο 4, 2. Τα Ελληνικά κράτη: Τραπεζούς, Ήπειρος, Νίκαια, σσ. 74-75) γίνεται λόγος για την Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας, ένα από τα ελληνικά κράτη που δημιουργήθηκαν μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1204). Οι μαθητές/τριες καλούνται να διαβάσουν τη σχετική πηγή («Ένας ξένος για την αυτοκρατορία της Τραπεζούντας») και βάσει αυτής να απαντήσουν στην ερώτηση «Ποιες πληροφορίες για την ισχύ και το διεθνές κύρος της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας μας δίνει ο Αλ-Ουμάρι;». Στο ίδιο βιβλίο, οι χάρτες των σελ. 66 και 78 παρέχουν μια εικόνα της θέσης και έκτασης της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας στα παράλια του Ευξείνου Πόντου, ενώ σε επόμενη ενότητα (7. Η άλωση της Κωνσταντινούπολης, σσ. 85-87) αναφέρεται η πτώση του συγκεκριμένου κράτους με την κατάληψή του από τους Οθωμανούς, το 1461.

Τέλος, η διεξοδικότερη παρουσίαση της Ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού εντοπίζεται στο σχολικά εγχειρίδια της Ιστορίας της Γ' τάξης Γενικού Λυκείου. Πιο συγκεκριμένα, στο βιβλίο Ιστορίας της Γ' Λυκείου [Κεφάλαιο Γ', 5. Ο Μικρασιατικός Πόλεμος (1919-1922), σσ. 88-93], που διδάσκονται όσοι/ες μαθητές/τριες δεν ανήκουν στην Ομάδα Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών, εντοπίζεται η υποενότητα με τίτλο «Η κίνηση για την ανεξαρτησία του Πόντου», όπου περιγράφονται οι προσπάθειες των Ελλήνων του Πόντου για τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους, καθώς και η τραγική κατάληξη αυτών των ενεργειών. Οι σχετικές πληροφορίες συνοδεύονται από «Χάρτη της δημοκρατίας του Πόντου», τη φωτογραφία του πρωτεργάτη της συγκεκριμένης κίνησης, Μητροπολίτη Τραπεζούντας, Χρύσανθου Φιλιππίδη, καθώς και παράθεμα για τον διωγμό και τη γενοκτονία των Ποντίων από το κεμαλικό καθεστώς («Μια τουρκική μαρτυρία για τον διωγμό των Ελλήνων του Πόντου»). Επιπλέον, στο σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της Γ' τάξης Γενικού Λυκείου Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών, ένα εκτενές κεφάλαιο («Παρευξείνιος Ελληνισμός», σσ. 223-260), μέρος του οποίου έχει ενταχθεί και

στην εξεταστέα ύλη των Πανελλαδικών Εξετάσεων, αναπτύσσει με τρόπο αναλυτικό την ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού από την αρχαιότητα ως τη σύγχρονη εποχή. Το εν λόγω κεφάλαιο συνοδεύεται από πλούσιο εικονογραφικό υλικό, κατατοπιστικούς χάρτες και σχετικά παραθέματα. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στα γεγονότα της νεότερης ιστορίας του Πόντου (οθωμανική κατοχή, οικονομική και πνευματική ανάπτυξη του Πόντου, προσπάθειες για τη δημιουργία αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας, μεθοδευμένη εξόντωση-γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, ενσωμάτωση των Ποντίων προσφύγων στην ελληνική κοινωνία, πολιτισμική κληρονομιά του ποντιακού ελληνισμού). Στο ίδιο βιβλίο, συχνές αναφορές στους Ποντίους πρόσφυγες και στις διώξεις που υπέστησαν πριν και μετά τη Μικρασιατική καταστροφή πραγματοποιούνται στο κεφάλαιο που εξετάζει το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα (Πρόσφυγες στην Ελλάδα κατά τον 20^ο αι., σσ. 137-169).

Επιπρόσθετα, στα νέα Προγράμματα Σπουδών του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Γενικού Λυκείου [ΦΕΚ 507/τ.Β'/02.02.2023 (ΠΣ Ιστορίας Δημοτικού), ΦΕΚ 217/τ.Β'/19.01.2023 (ΠΣ Ιστορίας Γυμνασίου), ΦΕΚ 198/τ.Β'/19.01.2023 (ΠΣ Ιστορίας Γενικού Λυκείου)] υπάρχει ιδιαίτερη μέριμνα για την ενίσχυση της διδασκαλίας της Ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού. Σε αυτά διατυπώνονται προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, που σχετίζονται με τη διδασκαλία της Ιστορίας του Πόντου. Συγκεκριμένα, οι μαθητές/τριες αναμένεται να είναι σε θέση:

- να αξιολογούν την προσπάθεια των ελληνικών κρατών, που δημιουργήθηκαν μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους, να ανακτήσουν την Κωνσταντινούπολη (Ιστορία Ε' Δημοτικού),
- να συσχετίζουν τη δημιουργία του τουρκικού εθνικού κινήματος με τη βίαιη εκδίωξη και τη γενοκτονία των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, του Πόντου και της Ανατολικής Θράκης (Ιστορία Στ' Δημοτικού),
- να γνωρίζουν το γεωγραφικό εύρος του φαινομένου της αποικιακής εξάπλωσης των Ελλήνων κατά τους Αρχαϊκούς χρόνους (Ιστορία Α' Γυμνασίου),
- να απαριθμούν τα ποικίλα λατινικά και ελληνικά κρατίδια και τις περιοχές υπό ξένη κυριαρχία, όπως διαμορφώθηκαν μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους (Ιστορία Β' Γυμνασίου),
- να γνωρίζουν τις συνθήκες ζωής των ελληνικών κοινοτήτων της Μικράς Ασίας και του Πόντου, να γνωρίζουν τα αίτια και τις συνέπειες της εθνοκάθαρσης των χριστιανικών λαών της Ανατολής (Ιστορία Γ' Γυμνασίου),
- να διακρίνουν τα κύρια γεγονότα του Μικρασιατικού Πολέμου, να γνωρίζουν την κατάληξη του Μικρασιατικού Πολέμου, να γνωρίζουν τους όρους της Συνθήκης της Λωζάννης, να αποτιμούν τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις της Μικρασιατικής Καταστροφής στην Ελλάδα και την Τουρκία (Ιστορία Γ' Γυμνασίου),
- να αναλύουν τα αίτια του αποικισμού και να περιγράφουν τον γεωγραφικό χώρο εξάπλωσης των αποίκων (Ιστορία Β' Γενικού Λυκείου),
- να αναλύουν τις συνθήκες της εκάστοτε μετακίνησης (μετακινήσεις και ανταλλαγές πληθυσμών, προσφυγικά ρεύματα) από το 1900 έως το 1945 (π.χ. Έλληνες από την Ανατολική Θράκη, τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και τον Καύκασο λόγω των διώξεων που

υπέστησαν από το νεοτουρκικό καθεστώς), συνδέοντας τις μετακινήσεις με τους πολέμους του 20ού αι., την έκρηξη του εθνικισμού και την προσπάθεια ομογενοποίησης των βαλκανικών κρατών με βάση φυλετικά, γλωσσικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά (Ιστορία Β' Γενικού Λυκείου),

- να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της περίθαλψης που θεσμοθετήθηκε στο ελληνικό κράτος ως αποτέλεσμα του προσφυγικού ζητήματος, να αντιλαμβάνονται τη νομικοπολιτική σημασία της έννοιας της ανταλλαγής των πληθυσμών μέσα από τη μελέτη των συνθηκών του Νεϊγύ (1919) και της Λωζάννης (1923), να αναγνωρίζουν τη σημασία της εγκατάστασης των προσφύγων και τη συμβολή τους στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ελλάδας, να αξιολογούν τις διαδικασίες αποκατάστασης και ένταξης των προσφύγων στην Ελλάδα (Ιστορία Β' Γενικού Λυκείου),

- να προσδιορίζουν τους όρους γενοκτονία, διωγμός και εθνοκάθαρση, καθώς και την ακραία εθνικιστική πολιτική των κρατών απέναντι σε αλλοεθνείς και αλλόθρησκους πληθυσμούς, να εντοπίζουν τα αίτια της εθνικιστικής πολιτικής των γενοκτονιών, των διωγμών και των εθνοκαθάρσεων από τους Νεότουρκους με την εφαρμογή σχεδίου εκτουρκισμού των μη τουρκικών πληθυσμών της αυτοκρατορίας, όπως των Αρμενίων (1915), των Ποντίων (1919- 1922) και των Μικρασιατών Ελλήνων, να γνωρίζουν ποια μέτρα πήραν οι Νεότουρκοι εναντίον των αλλοεθνών και αλλόθρησκων πληθυσμών (Ιστορία Γ' Γενικού Λυκείου),

- να περιγράφουν τις συνθήκες και τις αιτίες των προσφυγικών ρευμάτων κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα από και προς την Ελλάδα, να συνειδητοποιούν τη θέση των προσφύγων και τις δυσχέρειες που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια της παραγωγικής εγκατάστασής τους, να εκτιμούν τη συμβολή των προσφύγων στην οικονομική, πολιτική, κοινωνική και πολιτισμική εξέλιξη της Ελλάδας (Ιστορία Γ' Λυκείου Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών).

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η διδασκαλία της Ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού περιλαμβάνεται στην ύλη του μαθήματος της Ιστορίας τόσο στην Πρωτοβάθμια όσο και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Μάλιστα, στην Γ' Γυμνασίου και κυρίως στη Β' και Γ' Γενικού Λυκείου οι μαθητές/τριες προβαίνουν σε περαιτέρω εμβάθυνση και αναλυτική προσέγγιση του θέματος. Ας σημειωθεί ότι σε ένα σχολικό βιβλίο που επιχειρείται η ολιστική προσέγγιση μιας ιστορικής περιόδου (π.χ. η Ιστορία του Πόντου κατά την αρχαιότητα) ή ενός ιστορικού γεγονότος (π.χ. η Γενοκτονία των Ποντίων) κι εντός του περιορισμένου πλαισίου μιας ενότητας δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν εκτενείς και εις βάθος αναφορές σε όλα τα σχετικά γεγονότα. Ωστόσο, η παρουσίαση των κυριότερων πληροφοριών σε συνδυασμό με σχετικό οπτικό υλικό και γραπτές μαρτυρίες, που προορίζονται για μελέτη από τους/τις μαθητές/τριες, δύναται να συνδράμει στην ουσιαστικότερη κατανόηση του θέματος.

Η εκπόνηση νέων διδακτικών βιβλίων βάσει των νέων Προγραμμάτων Σπουδών – στο πλαίσιο μάλιστα της θεσμοθέτησης του πολλαπλού βιβλίου – στόχο έχει οι μαθητές/τριες να έχουν στη διάθεσή τους πλουσιότερο εκπαιδευτικό υλικό κατά τη διαδικασία της μάθησης. Με δεδομένη μάλιστα την ενσωμάτωση σε αυτά ποικίλων ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων αναμένεται να εμπλουτιστούν οι θεματικές που συνδέονται με

την Ιστορία του Πόντου. Κεντρική στόχευση της εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η ενθάρρυνση των μαθητών/τριών να ανακαλύπτουν με διερευνητικό τρόπο την ιστορική γνώση και να ανασυνθέτουν κριτικά το ιστορικό παρελθόν, αναπόσπαστο τμήμα του οποίου αποτελεί η διερεύνηση της Ιστορίας του Ποντιακού Ελληνισμού.

Ως προς το **δεύτερο ερώτημα** των βουλευτών του κόμματος **«ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία»**, που αφορά στους τρόπους με τους οποίους ο κ. Υπουργός Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού θα διασφαλίσει τη δημιουργική εκμάθηση της ποντιακής Ιστορίας και κληρονομιάς στα σχολεία της χώρας, σημειώνεται ότι κατά τα σχολικά έτη 2022-23 και 2023-24 η Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και η Ειδική Επιτροπή Πολιτιστικής Ταυτότητας της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος συνδιοργάνωσαν τον πανελλήνιο μαθητικό διαγωνισμό δημιουργίας ταινίας μικρού μήκους (βίντεο) με θέμα «Μνήμες Μικράς Ασίας-Πόντου: 1922-2022», για μαθητές/-τριες των Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου όλης της Ελλάδας (Α.Π. 150410/Θ2/5-12-2022 και Α.Π. 126187/Θ2/2-11-2023). Κεντρικό θεματικό πεδίο του διαγωνισμού απετέλεσε ο δημιουργικός προβληματισμός σχετικά με τις χριστιανικές ρίζες και την παρουσία του ελληνικού πολιτισμού στη Μικρά Ασία και τον Πόντο. Ειδικότερα, οι μαθητές/-τριες κλήθηκαν να δημιουργήσουν μια ταινία μικρού μήκους (βίντεο), εμπνεόμενοι/-ες από προσωπικότητες, οι οποίες είτε γεννήθηκαν και ανατράφηκαν είτε ανέπτυξαν σημαντική δράση στη Μικρά Ασία και στον Πόντο. Οι μαθητές/-τριες μέσα από τις δημιουργίες τους είχαν την ευκαιρία να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους για το θέμα, καθώς και να προβληματιστούν σχετικά με τη σημασία και την επικαιρότητά του στη σύγχρονη ζωή, αντλώντας έμπνευση ιδίως από τη ζωή και το έργο των προσωπικοτήτων, στις οποίες αναφέρονταν ο διαγωνισμός κατά τα σχολικά έτη 2022-23 και 2023-24.

Επιπλέον, η δημιουργική εκμάθηση της ποντιακής Ιστορίας και κληρονομιάς στα σχολεία της χώρας είναι δυνατή μέσω της υλοποίησης κατάλληλων εκπαιδευτικών δράσεων και προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων, όπως εν γένει προβλέπεται (εγκύκλιος Φ.11/122917/Δ7/30-10-2023). Μάλιστα, στο πλαίσιο της συγκρότησης και λειτουργίας εκπαιδευτικών Ομίλων, μετά τη λήξη του ημερήσιου ωρολογίου προγράμματος διδασκαλίας, όπως προβλέπεται από τον νόμο 4823 (Τεύχος Α' 136/03-08-2021), οι εκπαιδευτικοί δύναται να συγκροτούν ομίλους με θέματα που αφορούν στην ελληνική Ιστορία.

Δημήτριος Ζυμπίδης
Σύμβουλος Α' Ι.Ε.Π.
Συντονιστής Μονάδας
Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Χριστίνα Γκορτσά
Σύμβουλος Α' Ι.Ε.Π.
Συντονίστρια Μονάδας Ανθρωπιστικών και
Κοινωνικών Επιστημών

Πολυξένη Μπίλλα
Σύμβουλος Α' Ι.Ε.Π.
Προϊσταμένη Τμήματος Β' Προγραμμάτων Σπουδών
και Εκπαιδευτικού Υλικού